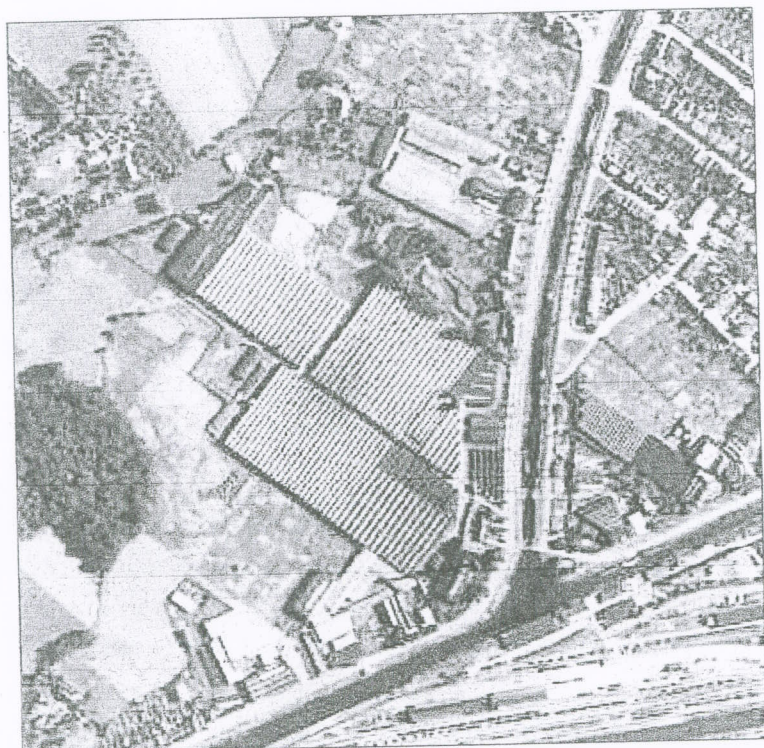

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Rapport Quicksan

Eerste projectfase van het NGE-bodemonderzoek

Het Indiëterrein te Almelo

NGE-bodemonderzoek

Rapport Quicksan

Eerste projectfase van het NGE-bodemonderzoek

Projectnummer	: 07269
Locatie	: Het Indiëterrein te Almelo
Opdracht	: fase 1 (Quicksan) concept
Opdrachtgever	: Ter Steege vastgoed
Plaats en datum	: Riel, 20 januari 2005
Rapport	: RO-050004
Auteur	: Drs. Th.M. van den Berg, historicus
Goedgekeurd door	: Ing. E. van den Berg Th. Derksen (Senior EO-expert)

Riel Explosive Advice and Services Europe B.V.

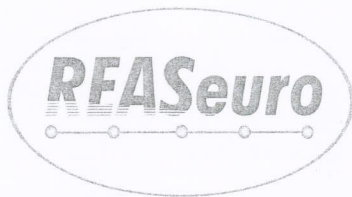
Ing. E. van den Berg
General Manager ERW

Copyright 2005. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de houders van het auteursrecht. De opdrachtgever mag voor intern gebruik duplicaten maken.

Inhoudsopgave

	Pagina
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Probleemsituatie	5
1.3. Doel	5
1.4. Werkwijze	5
2. Locatiegebonden informatie	7
2.1. Afbakening van het onderzoekslocatie	7
2.2. Het Gebied: historisch en toekomstig	8
3. Geraadpleegde bronnen	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Algemene documentatie	9
3.2.1. Literatuur en archiefinstellingen	9
3.3. Specifieke documentatie	9
3.3.1. Bombardementsgegevens	9
3.3.2. Kaartmateriaal	9
3.3.3. Luchtfotoarchief	10
3.3.4. EOCKL MORA's / WO's en mijnenkaarten	10
4. Onderzoeksresultaten	11
4.1. Inleiding	11
4.2. Algemene historische context	11
4.3. Detailstudie van de locatie	12
4.4. Luchtfoto's	15
4.5. Resultaten EOCKL	16
4.5.1. MORA's / WO's	16
4.5.2. Mijnenveldkaarten	16
4.5.3. Gemeentearchief	17
5. Conclusie en advies	18
5.1. Conclusie	18
5.2. Leemten in kennis	18
5.3. Advies	19

Bijlage A	De opdracht.....	21
Bijlage D	Procedureschema van het volledige NGE-bodemonderzoek.....	22
Bijlage E	Gehanteerde begrippen	24
Bijlage F1	Literatuur	26
Bijlage F2	Overzicht van de (archief) instellingen en de geraadpleegde bronnen	27
Bijlage F3	Overzicht geraadpleegde documenten gemeentearchief Almelo	28
Bijlage F4	Overzicht MORA's EOCKL gemeente Almelo (1971-heden).....	29
Bijlage F5	Overzicht Luchtfoto's TOPOD/Landbouwuniversiteit Wageningen	31
Bijlage M1	Onderzoekslocatie	32
Bijlage M2	Stafkaart (losbladig)	33
Bijlage M3	Mijnenveldkaart EOCKL (losbladig)	34
Bijlage M4	Luchtfoto nr. 3047 d.d. 1 januari 1945 (losbladig)	35
Bijlage M5	Luchtfoto nr. 3042 d.d. 3042 d.d. 29 november 1944 met analyse (losbladig).....	36

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

Ter Steege Vastgoed bv is voornemens het voormalige Indiëterrein te Almelo te herontwikkelen. In het kader van deze herontwikkeling heeft Ter Steege een aantal onderzoeken laten uitvoeren.

Eén van verrichtte onderzoeken is voorliggende Quicksan naar de mogelijke aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE'n) achtergebleven na de Tweede Wereldoorlog. Bij de opdrachtgever bestaat namelijk het vermoeden dat er Niet Gesprongen Explosieven aanwezig kunnen zijn binnen het onderzoeksgebied.

1.2. PROBLEEMSITUATIE

Indien er zich één of meerdere NGE'n in de bodem bevinden, is dat een potentieel risico in het kader van de Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Bovendien zal stagnatie van de werkzaamheden in de uitvoeringsfase door het (spontaan) aantreffen van NGE'n direct aanzienlijke kostenverhogingen tot gevolg hebben. Het is daarom van groot belang reeds in de planfase duidelijkheid te krijgen over de omvang van het eventuele probleem teneinde de veiligheid voor personeel en omgeving tijdens de realisatiefase te kunnen garanderen. Daarnaast is het in het kader van de kostenbeheersing essentieel de kosten van een eventueel noodzakelijk NGE-bodemonderzoek vooraf in kaart te hebben gebracht.

1.3. DOEL

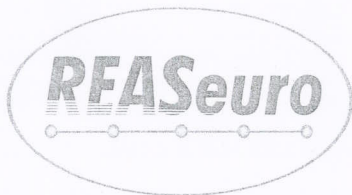
Het onderzoeksdoel van de Quicksan-analyse is het gegrond uitbrengen van een positief of negatief advies voor de genoemde locatie. Een positief advies wordt gegeven indien "het gereede vermoeden van de aanwezigheid van (een) Niet Gesprongen Explosie(f)ven, die na de Tweede Wereldoorlog zijn (is) achtergebleven" bestaat. Een negatief advies wordt gegeven indien onvoldoende onderbouwing bestaat dit "gereede vermoeden" te concluderen. Op basis van een positief advies kan worden besloten de Onderzoeksfase (fase 2 van het NGE-bodemonderzoek) uit te voeren.

1.4. WERKWIJZE

Het onderzoek is gestart met een brede benadering van de probleemstelling zoals die is geformuleerd in § 1.2. Allereerst zijn er afspraken gemaakt met de opdrachtgever en is met behulp van de beschikbare literatuur en documentatie een Quicksan gemaakt van het te onderzoeken gebied.

Als aanvulling op de literatuur is er een aantal archieven (waaronder ook de Nederlandse luchtfotoarchieven) geraadpleegd. Daarnaast heeft REASeuro het Explosieven Opruimings Commando Koninklijke Landmacht (EOCKL) verzocht om aan te geven of er mijnevelden hebben gelegen binnen of in de directe omgeving van het onderzoeksgebied.

Eveneens zijn bij deze instantie alle uitvoeringsopdrachten inzake meldingen van aangetroffen explosieven binnen de gemeente Almelo opgevraagd.

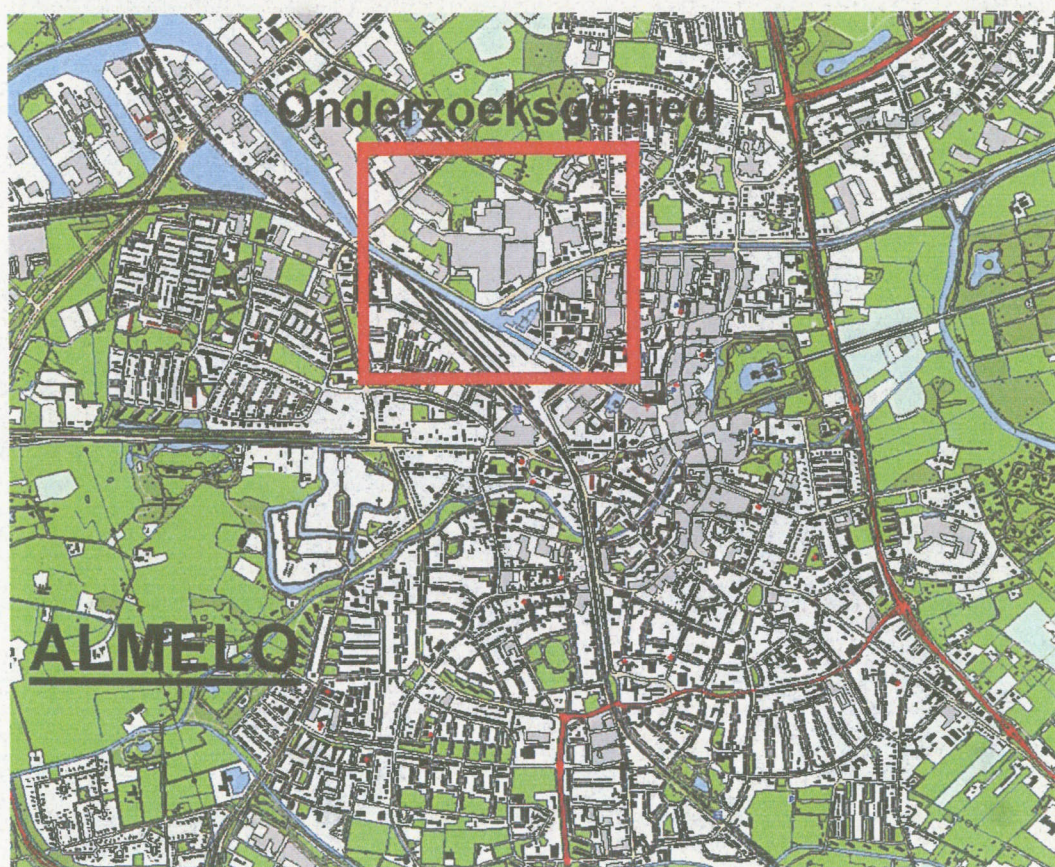
Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Het daaropvolgende deel van het onderzoek had een meer theoretische karakter; het verzamelen van feiten, het analyseren van de aangetroffen informatie en het rapporteren van de bevindingen.

2. LOCATIEGEBONDEN INFORMATIE

2.1. AFBAKENING VAN HET ONDERZOEKSLOCATIE

De onderzoekslocatie, het Indiëterrein te Almelo, ligt ten noorden van het kanaal aan de Haven Noordzijde. Het onderzoeksgebied is weergegeven in onderstaande figuur (uitvergroting zie bijlage M1).

Figuur 1: Onderzoeksgebied

2.2. HET GEBIED: HISTORISCH EN TOEKOMSTIG

Het Indiëterrein zal in de toekomst in ontwikkeling worden genomen. Het terrein zal onder andere benut worden voor nieuwbouw.

Doordat het Indiëterrein ligt tussen het centrum en het toekomstige stadspark, biedt dit kansen voor de ontwikkeling van een hoogwaardige binnenstedelijke woonlocatie. De landschappelijke kwaliteiten van het park en het kanaal worden ingezet als aanknopingspunten voor de ontwikkeling van het Indiëterrein. Ook de beeldbepalende industriecomplexen die hier in de vorige eeuw dienst deden, bieden mogelijkheden om aan deze locatie een uniek karakter te geven.

3. GERAADPLEEGDE BRONNEN

3.1. INLEIDING

Om tot een gedegen analyse te komen, zijn de afzonderlijke onderdelen van het historisch onderzoek doorlopen; het in kaart brengen van de locatie, inventariseren en benaderen van (officiële) bronnen; verzamelen, interpreteren en analyseren van het feitelijk (foto) materiaal en tot slot het verwerven van aanvullende relevante informatie. Door archief- en literatuuronderzoek is een duidelijk beeld ontstaan van de situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Uiteindelijk is het totaal aan gegevens geanalyseerd en zijn daaruit de conclusies getrokken op basis waarvan de opdrachtgever een verantwoord besluit kan nemen inzake eventueel te nemen vervolgstappen.

3.2. ALGEMENE DOCUMENTATIE

3.2.1. Literatuur en archiefinstellingen

In dit rapport is een veelheid aan documentenmateriaal verwerkt. Om te beginnen is er een uitgebreide literatuurstudie gedaan. Een literatuurlijst is als bijlage F1 opgenomen. Vervolgens is in eerste instantie het Gemeentearchief te Almelo nauwgezet doorzocht. Daarnaast is ook het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam bezocht.

Tevens is gebruik gemaakt van de archieven van het EOCL en de luchtfotoarchieven van de Topografische Dienst (TOPOD) te Emmen en Landbouwniversiteit van Wageningen (BLUW).

3.3. SPECIFIEKE DOCUMENTATIE

3.3.1. Bombardementsgegevens

Bombardementsgegevens zijn uit verschillende bronnen ingewonnen. De *Royal Air Force* heeft alle vlucht- en bombardementsgegevens opgetekend in het zogenoemde *Operational Record Book* (ORB). In deze dagtekeningen van de diverse luchtmissies zijn ook de gegevens van enkele Amerikaanse luchtlegers die tijdens WOII in Engeland gestationeerd waren opgenomen. De ORB-gegevens worden bewaard in het *Public Record Office* (nationale archief van Engeland) in Londen. De specifieke Amerikaanse gegevens liggen in de *National Archives* in Washington DC.

Verder is veel informatie over vluchten en bombardementen te vinden op het internet en in het tweedelige boekwerk met supplement *En nooit was het stil...* van G.J. Zwanenburg. Dit laatste boekwerk is een afspiegeling van de belangrijkste gebeurtenissen vanuit de lucht boven Nederland op datum gerangschikt.

3.3.2. Kaartmateriaal

Kaarten maken evenals luchtfoto's een belangrijk deel uit van het onderzoek. Voor het project is van diverse soorten kaartmateriaal gebruik gemaakt, zoals oude stafkaarten.

3.3.3. Luchtfotoarchief

Van de TOPOD is een brede verscheidenheid aan luchtfoto's geïnteriseerd en geanalyseerd. Voor het onderzoek is een selectie gemaakt uit dit uitgebreide luchtfotoarchief (zie bijlage F5).

3.3.4. EOCKL MORA's / WO's en mijnenkaarten

In 1971 heeft het EOCKL van het Ministerie van Defensie de taak voor het ruimen van aangetroffen Niet Gesprongen Explosieven van de Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken overgenomen. Vanaf die tijd zijn alle meldingen van aangetroffen NGE'n vrij nauwgezet bijgehouden.

MORA's / WO's

Van alle meldingen binnen de gemeente Almelo die vanaf 1971 tot heden zijn uitgevoerd door het EOCKL, is de inventaris van de uitvoeringsrapporten, de MORA's (Munitie Opdracht Ruimrapport, zie bijlage E) geraadpleegd. Vanaf de jaren '90 worden deze uitvoeringsrapporten, werkopdrachten (WO's) genoemd. Door het inventariseren van de MORA's en WO's die betrekking hebben of kunnen hebben op de gemeente Almelo en/of de directe omgeving hiervan kan worden nagegaan of mogelijke blindgangers al geruimd zijn in het verleden. Tevens wordt meer inzicht verkregen in de gevechtsactiviteiten die in het gebied hebben plaatsgevonden.

Mijnenkaarten

Om na te gaan of er gedurende de oorlogsjaren mijnenvelden zijn gelegd en/of geruimd, zijn bij het EOCKL de mijnenkaarten opgevraagd van het gebied. Hiervoor zijn stafkaarten beschikbaar waarin de verschillende velden zijn ingetekend. Bovendien wordt in het geval van daadwerkelijke voormalige mijnenvelden aan de hand van aparte staatjes in een situatieschets de ligging aangegeven en informatie verstrekt over onder meer het aantal mijnen en het type.

4. ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1. INLEIDING

Op basis van de analyse van de literatuur en de geïnventariseerde documenten wordt onderstaand op hoofdlijnen een beeld geschetst van het verloop van de oorlogshandelingen en activiteiten op en/of in de directe omgeving van het Indiëterrein te Almelo. Voor een volledig literatuuroverzicht zie bijlage F1.

4.2. ALGEMENE HISTORISCHE CONTEXT

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 werd Nederland opgeschrikt door de binnenvallende Duitse legers en een luchtmacht. Rondom Den Haag en de voormalige vliegvelden Ockenburgh, Ypenburg en Valkenburg vonden op diverse plaatsen luchtlandingen plaats (zie bijlage M3). Het doel van de Duitse generale staf was om zo snel mogelijk de Nederlandse regering en koningin in Den Haag gevangen te nemen zodat Nederland onbestuurbaar zou worden.

Na de bombardementen op Rotterdam heeft de Nederlandse regering op 14 mei 1940 gecapituleerd.

Nadat de Geallieerden op 6 juni 1944 in Normandië waren geland, werd er in hoog tempo opgerukt in alle richtingen. Met name de verovering van enkele zeehavens was om logistieke redenen van enorm belang. Antwerpen moest daarom snel worden ingenomen.

Na de mislukte "slag om Arnhem" in september 1944, kwam het front stil te liggen dwars door Nederland. De maanden september tot en met november 1944 hebben de geallieerden gebruikt voor het zuiveren van nog door de Duitsers bezette gebieden ten zuiden van de "grote rivieren".

Het front heeft vervolgens de gehele winter '44-'45 langs de rivier de Maas nagenoeg stilgelegen. In deze winter zijn de posities aan weerszijden van deze linie door beide partijen versterkt. Hoewel het zuiden van Nederland bevrijd was, was het nog tot aan het einde van de oorlog onderhevig aan raketaanvallen van Duitse eenheden in het Noorden van Nederland. De Vergältigungswaffe 1, V-1 genaamd, werden vanaf verschillende locaties in bezet Noord-Nederland afgevuurd op het bevrijde Zuid-Nederland en op Antwerpen.

Dat de aanval uiteindelijk in het voorjaar weer zou doorgaan was ook voor de Duitsers bekend. Deze aanval werd verwacht vanuit het zuidwesten. De posities aan dit front werden versterkt.

De geallieerden zijn uiteindelijk op 24 maart 1945 de Rijn bij Wesel (D) overgestoken en hebben van daaruit Nederland verder bevrijd tot aan de globale verticale lijn Amersfoort-Wageningen. De provincies Noord- en Zuid-Holland alsmede Utrecht werden pas vanaf 5 mei bevrijd.

4.3. DETAILSTUDIE VAN DE LOCATIE

In tabel 1 is een aantal belangrijke gebeurtenissen in en rond Almelo gedurende de Tweede Wereldoorlog weergegeven.

Blz.	Datum	Gebeurtenis
45 ZWA I	11 juni 1940	Bomber Command: Een Blenheim verkeert in de problemen als het wordt aangevallen door twee Duitse jagers. De Blenheim werpt in nood haar bommen af boven Almelo.
58 ZWA I	5/6 juli 1940	Bomber Command: Eén Hampden valt schepen aan in het kanaal tussen Almelo en Nordhorn. Een aantal schepen worden geraakt zowel in het kanaal als in de haven.
82 JAN 139 KOK	11 juli 1940	Almelo wordt getroffen door een bombardement vanuit de lucht. In het Rosarium komen zeven mensen om het leven.
411 ZWA I 82 JAN	6 oktober 1942	Bomber Command: Twee Mosquito's bombarderen het spoor emplacement te Almelo waar schade aangericht wordt. De mensen die in de omgeving van het station wonen worden geëvacueerd vanwege achtergebleven blindgangers van vliegtuigbommen.
414 ZWA I 82 JAN 145 KOK	16 oktober 1942	Bomber Command: Een aantal Mosquito's valt Almelo weer aan. De bommen komen terecht op de Brugstraat en omgeving. Van de twaalf projectielen ontploffen er slechts 5. Ook de Boddestraat wordt getroffen.
453 ZWA I	20 januari 1943	Bomber Command: Een aantal Mosquito's valt een passagierstrein aan in het centrum van Almelo (ter hoogte van Hazemeijer fabriek). Er worden onder andere bommen afgeworpen.
72 ZWA II	31 augustus/ 1 september 1943	Fighter Command: Een aantal Mosquito's en een aantal Beaufighters vallen o.a. een brug aan in de buurt van Almelo.
132-134 ZWA II	22 december 1943	Een B-17 bommenwerper van de 92 ^{ste} Bomb Group (USA) maakt een perfecte noodlanding bij Almelo.
182 KOK	16 februari 1944	Er komt een V-1 in Almelo neer. Hierbij komt een persoon om het leven.
83 JAN 167	13 mei 1944	Almelo wordt weer gebombardeerd: nu vallen er bommen op de Ossenkoppelerlaan. De boerderij van Bonthuis wordt getroffen.

Blz.	Datum	Gebeurtenis
KOK		
227 ZWA II	31 mei 1944	Amerikaanse Jachtvliegtuigen vallen (nadat ze Amerikaanse bommenwerpers hebben geëscorteerd naar Duitsland) diverse treinen aan in o.a. Almelo.
167 KOK		
236 ZWA II	14 juni 1944	Amerikaanse Jachtvliegtuigen vallen (nadat ze Amerikaanse bommenwerpers hebben geëscorteerd naar Duitsland) diverse gronddoelen aan in o.a. Almelo.
83 JAN	19 september 1944	Engelse bommenwerpers vallen het station van Almelo aan.
169 KOK		Aan de Parallelweg vallen ook bommen.
390 ZWA II	6/7 oktober 1944	Allied Expeditional Air Force: Een aantal Mosquito's valt spoorlijnen aan in het oosten van het land waaronder de lijn Almelo-Nijverdal.
85 JAN	24 oktober 1944	Er vallen bommen op de Eilandstraat.
439 ZWA II	6/7 november 1944	2nd Tactical Air Force: Mosquito's vallen o.a. een staande trein te Almelo aan. Deze is met gasmaskers gevuld en brandt volledig uit.
455 ZWA II	25/26 november 1944	2nd Tactical Air Force: Mosquito's voeren o.a. aanvallen uit op verkeer rondom Almelo e.a.steden.
459 ZWA II	26/27 november 1944	2nd Tactical Air Force: Mosquito's voeren o.a. aanvallen uit op verkeer rondom Almelo e.a.steden.
468 ZWA II	4/5 december 1944	2nd TAF: Mosquito's vallen spoordoelen aan in o.a. Almelo.
469 ZWA II	5/6 december 1944	2nd TAF: Mosquito's vallen spoordoelen aan in o.a. Almelo.
475 ZWA II	11/12 december 1944	2nd TAF: Mosquito's vallen spoordoelen aan in o.a. Almelo.
480 ZWA II	17/18 december'44	2nd TAF: Mosquito's vallen spoordoelen aan in o.a. Almelo.
490 ZWA II	28/29 december 1944	Fighter Command: Mosquito's vallen treinen aan waaronder een bij Almelo.
536 ZWA II	3 februari 1945	2nd TAF: Een aantal jachtbommenwerpers werpt bommen uit op Almelo. De bommen komen terecht in de omgeving van de Poelinkstraat.
181 KOK		
547 ZWA II	11 februari 1945	2nd TAF: Een aantal jachtbommenwerpers werpt 3,6 ton brisant af op een brug bij Almelo.
549-550 ZWA II	14 februari 1945	2nd TAF: Een aantal jachtbommenwerpers werpt bommen op een hotel in Almelo. Er vallen ook bommen op de Grotestraat en op het Marktpllein.
182 KOK		

Blz.	Datum	Gebeurtenis
182 KOK	19 februari 1945	In Almelo komt een V-1 neer. Hierbij vallen 4 doden
182 KOK	20 februari 1945	Er komt weer een V-1 in Almelo neer. Hierbij komt een persoon om het leven.
571-572 ZWA II	3 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers voeren duikaanvallen op het spoor tussen Zutphen-Almelo. Er worden 'near misses' gemeld door de piloten.
593-594 ZWA II	21 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers voeren aanvallen uit op de spoorlijn tussen Almelo en Hengelo. De aanval wordt tussen de 2000-8000 voet uitgevoerd met 'near misses'.
596 ZWA II	22 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers vallen het spoor in en rondom Almelo aan.
611 ZWA II	31 maart 1945	2nd TAF: Typhoons voeren een gewapende verkenning uit bij het spoor Almelo-Zwolle.
613 ZWA II	1 april 1945	2 nd TAF: een Spitfire stort neer bij de weg tussen Almelo-Bornerbroek.
84 COR	4 april 1945	De eerste Canadese troepen trekken Almelo binnen.
186 KOK	4 april 1945	Op de weg Almelo-Vriezenveen worden drie Duitse vrachtauto's door mitrailleurvuur van vermoedelijk Typhoons stukgeschoten.
67 COR	5 april 1945	De westkant van Almelo wordt nog steeds bezet door Duitse troepen, waaronder de <i>Fallschirmjäger</i> (elite troepen). Deze weten de brug bij het Overijsselse kanaal op te blazen. Vervolgens trekken deze troepen zich terug.
67 COR	5 april 1945	Tussen Almelo en Wierden, bij de Mosterdpot vechten de Canadezen een verharde strijd tegen de Duitsers. Bovendien worden deze Canadese eenheden beschoten door Duitse artillerie-eenheden die bij het Twentekanaal opgesteld staan.
84 COR	8 april 1945	Ondanks dat de Geallieerden Almelo grotendeels veroverd hebben, wordt in de stad nog hier en daar gevochten. Vooral rond het kanaal vinden gevechtshandelingen plaats.

Tabel 1: Oorlogshandelingen in Almelo en omgeving gedurende 1940-1945

Literatuurverwijzingen¹:

COR	Cornelissen, C.B., <i>Twente Weer Vrij. Een chronologisch fotoboek over de apriildagen 1945</i> (Oldenzaal 1994).
JAN	Jansen, M., <i>Almelo in de Tweede Wereldoorlog. Gemeentebestuur onder de bezetter</i> (Almelo 1996).
KOK	Kokhuis, G.I.J., <i>Twente 1940-1945</i> (Almelo 1969).
ZWA (I en II)	Zwanenburg, G.J., <i>En Nooit was het Stil. Kroniek van een Lucht oorlog</i> (2 dln.; Oldemarkt).

¹ Voor een volledig literatuuroverzicht zie bijlage F1.

Blz.	Datum	Gebeurtenis
182 KOK	19 februari 1945	In Almelo komt een V-1 neer. Hierbij vallen 4 doden
182 KOK	20 februari 1945	Er komt weer een V-1 in Almelo neer. Hierbij komt een persoon om het leven.
571-572 ZWA II	3 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers voeren duikaanvallen op het spoor tussen Zutphen-Almelo. Er worden 'near misses' gemeld door de piloten.
593-594 ZWA II	21 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers voeren aanvallen uit op de spoorlijn tussen Almelo en Hengelo. De aanval wordt tussen de 2000-8000 voet uitgevoerd met 'near misses'.
596 ZWA II	22 maart 1945	2nd TAF: Jachtbommenwerpers vallen het spoor in en rondom Almelo aan.
611 ZWA II	31 maart 1945	2nd TAF: Typhoons voeren een gewapende verkenning uit bij het spoor Almelo-Zwolle.
613 ZWA II	1 april 1945	2 nd TAF: een Spitfire stort neer bij de weg tussen Almelo-Bornerbroek.
84 COR	4 april 1945	De eerste Canadese troepen trekken Almelo binnen.
186 KOK	4 april 1945	Op de weg Almelo-Vriezenveen worden drie Duitse vrachtauto's door mitrailleurvuur van vermoedelijk Typhoons stukgeschoten.
67 COR	5 april 1945	De westkant van Almelo wordt nog steeds bezet door Duitse troepen, waaronder de <i>Fallschirmjäger</i> (elite troepen). Deze weten de brug bij het Overijsselse kanaal op te blazen. Vervolgens trekken deze troepen zich terug.
67 COR	5 april 1945	Tussen Almelo en Wierden, bij de Mosterdpot vechten de Canadezen een verharde strijd tegen de Duitsers. Bovendien worden deze Canadese eenheden beschoten door Duitse artillerie-eenheden die bij het Twentekanaal opgesteld staan.
84 COR	8 april 1945	Ondanks dat de Geallieerden Almelo grotendeels veroverd hebben, wordt in de stad nog hier en daar gevochten. Vooral rond het kanaal vinden gevechtshandelingen plaats.

Tabel 1: Oorlogshandelingen in Almelo en omgeving gedurende 1940-1945

Literatuurverwijzingen¹:

COR	Cornelissen, C.B., <i>Twente Weer Vrij. Een chronologisch fotoboek over de apriildagen 1945</i> (Oldenzaal 1994).
JAN	Jansen, M., <i>Almelo in de Tweede Wereldoorlog. Gemeentebestuur onder de bezetter</i> (Almelo 1996).
KOK	Kokhuis, G.I.J., <i>Twente 1940-1945</i> (Almelo 1969).
ZWA (I en II)	Zwanenburg, G.J., <i>En Nooit was het Stil. Kroniek van een Luchtoorlog</i> (2 dln.; Oldemarkt).

¹ Voor een volledig literatuuroverzicht zie bijlage F1.

4.4. LUCHTFOTO'S

De luchtfotoarchieven van zowel de Topografische Dienst te Emmen als de Landbouwwuniversiteit van Wageningen zijn geraadpleegd. Daarnaast zijn de meest relevante luchtfoto's voor dit onderzoek besteld, geïnterpreteerd en geanalyseerd (zie bijlage F). In beide archieven zijn voornamelijk luchtfoto's vanaf 1943 tot en met de bevrijding in mei 1945 aanwezig.

In het luchtfotoarchief van de TOPOD is een aantal series luchtfoto's van diverse data aangetroffen. Hiervan zijn de oudste en de meeste recente luchtfoto's besteld, geanalyseerd en geïnterpreteerd. De meest oudste luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog (in de Nederlandse luchtfotoarchieven aanwezig) die het onderzoeksgebied dekken dateren van 12 september 1944. Hiervan dekt luchtfoto nr. 4033 het onderzoeksgebied geheel. Op deze luchtfoto zijn er geen sporen van oorlogshandelingen en/of aan oorlog gerelateerde zaken waarneembaar. Aan de westzijde van het terrein is wel een soort gat te zien. Waarschijnlijk is het een vertekening in de foto, want op andere luchtfoto's na deze datum is deze vertekening niet meer waarneembaar.

De meest recente luchtfoto's aanwezig in de Nederlandse luchtfotoarchieven dateren van 1 januari 1945 die het onderzoeksgebied dekken. Luchtfoto's 3047 en 3048 zijn besteld, geanalyseerd en geïnterpreteerd. Deze luchtfoto's zijn met een stereoscoop onderzocht. Hier zijn wel sporen zichtbaar die duiden op oorlogshandelingen. Het gaat hier om een loopgraaf op het Indiëterrein. Deze bood bescherming tegen luchtaanvallen voor het personeel. Tevens is er een groot gat zichtbaar naast de fabriek. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het hier niet om een krater van een vliegtuigbom of iets dergelijks, omdat het gat net naast de fabriekshal ligt zonder dat de fabriekshal en/of omgeving schade vertoont (zie figuur 2).

In het archief van Landbouwwuniversiteit Wageningen zijn alleen luchtfoto's aangetroffen van het onderzoeksgebied van 29 november 1944. Vanwege de goede kwaliteit is luchtfoto nr. 3042 besteld en onderzocht. De resultaten zijn hetzelfde als die van de analyse van de luchtfoto's 3047-3048 d.d. 1 januari 1945.

Vanaf 1 januari 1945 tot en met 5 mei 1945 zijn er in de Nederlandse luchtfotoarchieven geen luchtfoto's van de onderzoekslocatie aangetroffen. Gezien het verloop van de oorlog kunnen echter nog sporen van oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied worden aangetroffen op luchtfoto's tussen 1 januari 1945 tot en met 5 mei 1945. Mogelijk dat er wel luchtfoto's van deze periode aanwezig zijn in het luchtfotoarchief Keele University te Birmingham (Engeland).

Figuur 2: Luchtfoto nr. 3042 d.d. 29 november 1944.

4.5. RESULTATEN EOCL

4.5.1. MORA's / WO's

De inventaris van het archief van het EOCL is geraadpleegd. Een overzicht van de geraadpleegde MORA's en WO's van gemeente Almelo is in bijlage F4 weergegeven. Vanaf 1971 tot op heden zijn ruim 70 WO's uitgevoerd binnen de gemeente Almelo. Hiervan zouden er 30 mogelijk relevant zijn voor dit onderzoek. Deze zijn aangevraagd en ingezien. Deze MORA's/WO die zijn ingezien, hebben geen betrekking op het onderzoeksgebied.

4.5.2. Mijneveldkaarten

Na de Tweede Wereldoorlog is er direct een inventarisatie gemaakt van alle bekende en vermoedelijke mijnevelden in Nederland. De kaarten waarop de mijnevelden staan aangegeven worden beheerd door het EOCL. Bestudering van deze informatie heeft uitgewezen dat er géén mijnevelden hebben gelegen in het onderzoeksgebied of de directe omgeving hiervan (zie bijlage M3). Mijnevelden worden met rood of rood gearceerd aangegeven op de kaart. Op onderstaande kaart is geen mijneveld binnen of in de omgeving van het onderzoeksgebied aangegeven.

4.5.3. Gemeentearchief

Het gemeentearchief van Almelo is voor dit onderzoek geraadpleegd. De documenten die zijn ingezien staan in bijlage F3 weergegeven. Het archief van gemeente Almelo is echter niet compleet. Een van de belangrijkste documenten ontbreekt in dit archief namelijk de Luchtbeschermingdienst (LBD) archieven. Wel zijn onder andere de politie dag- en nachtrapporten 1940-1945, Schade Enquête Commissie, Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid (Afdeling onteigening en herbouwkredieten), Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting Overijssel, Almelo Gemeentewerken en Bouw- en Woningtoezicht, Grootboek voor den Wederopbouw (het Bureau Administratie Oorlogsschade) ingezien. Uit deze documenten blijkt op 16 oktober 1942 een bom in de buurt van het onderzoeksgebied is afgeworpen en ontploft. De meeste huizen aan de Haven Noordzijde hadden glasschade opgelopen door de ontploffing. Op deze datum heeft RAF inderdaad een aanval uitgevoerd op het station van Almelo (zie § 4.3). De rest van de bommen vielen op het centrum en op het station van Almelo.

5. CONCLUSIE EN ADVIES

5.1. CONCLUSIE

Op basis van de literatuurgegevens kan worden geconcludeerd dat er in Almelo en omstreken gevechtshandelingen hebben plaatsgevonden gedurende de Tweede Wereldoorlog.

Op 16 oktober 1942 is een bom afgeworpen vlakbij het Indiëterrein. Deze bom is ontploft en zorgde voor glasschade aan diverse woningen aan de Haven Noordzijde. De rest van de afgeworpen bommen vielen in het centrum en op het station van Almelo.

Vanaf 1 januari 1945 tot en met 5 mei 1945 zijn er in de Nederlandse luchtfotoarchieven geen luchtfoto's van de onderzoekslocatie aangetroffen. Gezien het verloop van de oorlog kunnen echter nog sporen van oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied worden aangetroffen op luchtfoto's tussen 1 januari 1945 tot en met 5 mei 1945. Mogelijk dat er wel luchtfoto's van deze periode aanwezig zijn in het luchtfotoarchief Keele University te Birmingham (Engeland).

De MORA- en WO-inventarisatie van het EOCL hebben geen betrekking op het Indiëterrein in Almelo. Daarnaast hebben in en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied geen mijnvelden gelegen.

Hoewel er diverse luchtgevechtshandelingen boven en in de omgeving van Almelo hebben plaatsgevonden is er **geen** specifieke informatie over de te onderzoeken locatie, het Indiëterrein te Almelo, aangetroffen.

5.2. LEEMTEN IN KENNIS

Uit dit onderzoek blijkt dat naast de voorhanden informatie er toch nog enkele leemten in kennis zijn:

- De gegevens over het bombardement op 16 oktober 1942 zijn gering. Mogelijk dat in de Public Record Office te Londen meer gegevens omtrent dit bombardement aanwezig zijn;
- De meest recente luchtfoto's beschikbaar in de Nederlandse luchtfotoarchieven dateren van 1 januari 1945. Vanaf deze datum tot en met de bevrijding van West-Nederland in mei 1945 hebben Geallieerde vliegtuigen missies boven bezet Nederland gevlogen. Mogelijk ook in de directe omgeving van en/of boven het Indiëterrein te Almelo;
- In het Gemeentearchief Almelo zijn stukken aangetroffen aangaande het Indiëterrein en omgeving gedurende 1940-1945 en de periode net na de Tweede Wereldoorlog. Onduidelijk is welke activiteiten er op het terrein ontplooid werden gedurende de periode voor de Tweede Wereldoorlog alsmede de periode 1940-1945 en de naoorlogse periode.

5.3. ADVIES

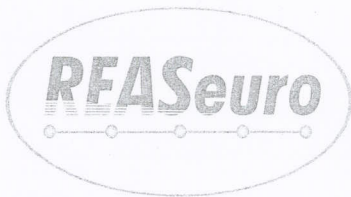
Op de onderzoekslocatie te Almelo is, op basis van de resultaten van de Quickscan, niet te verwachten dat er tijdens de voorgenomen werkzaamheden een verhoogd risico is op het aantreffen van Niet Gesprongen Explosieven. Geadviseerd wordt de werkzaamheden binnen de onderzoekslocatie op reguliere wijze uit te voeren.

Het niet aantreffen van feitelijk historisch materiaal omtrent aanwezigheid van explosieven bij de benaderde bronnen sluit echter niet uit dat er toch explosieven in de bodem kunnen zijn achtergebleven. Het risico hierop is echter zeer gering. Indien er tijdens de werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied, het Indiëterrein te Almelo een NGE aangetroffen wordt, dient deze regulier te worden aangemeld via de lokale politie bij het meldingsbureau van het EOCKL.

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Bijlagen

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Bijlage A

De opdracht

REASeuro
t.a.v. dhr. E van den Berg
Postbus 21
5133 ZG Riel

Rijssen, 19 november 2004

Onderwerp Opdrachtbevestiging explosievenonderzoek Ind. terrein te Almelo
Referentie 4.V740.01633.BH.BH

Geachte heer E van den Berg,

Hierbij verlenen wij opdracht, voor de diverse werkzaamheden, zoals wordt aangeboden in uw offerte (ref. 07269/UO-040603) van 2 november 2004. Het onderzoek betreft een quickscan van het gehele gebied en de nabije omgeving voor een bedrag van € 3.680,- exclusief B.T.W.

Met vriendelijke groet,
Ter Steege Vastgoed bv

Barry Hegeman

Ter Steege Vastgoed bv

Requiesingel 32 Postbus 218 7460 AE Rijsen tel. 0548-530000 fax 0548-541103
e-mail info@tsvastgoed.nl www.tsvastgoed.nl ING Bank 65 17 63 223 BTW-nr. NL 8013 65 207 B01 KvK 06069949

Bijlage D

Procedureschema van het volledige NGE-bodemonderzoek

In deze bijlage is een uiteenzetting van de totaalaanpak voor het NGE-bodemonderzoek opgenomen. Op de omslag staat ook een schematische weergave.

De integrale totaalaanpak is opgebouwd uit vijf afzonderlijke fasen.

Op basis van de onderscheidenlijke faserapporten kan de opdrachtgever een weloverwogen besluit nemen en zijn vervolgacties plannen. Een afbakening van de verantwoordelijkheden wordt gewaarborgd, waarmee de veiligheid is gediend. Daarnaast wordt voorkomen dat de opdrachtgever achter de ontwikkelingen aanloopt en met een veiligheidsprobleem, een financiënprobleem en/of de gevolgen van schadeclaims wordt geconfronteerd.

De eerste fase is de Quickscan-analyse:

Voorafgegaan door:

Aanvraag opdrachtgever, offerte REASeuro, opdrachtbevestiging opdrachtgever

1	Quickscan-analyse - Advisering middels een indicatieve rapportage	Informatie in de voorfase van een project over de consequenties en mogelijke aanpak van de NGE-problematiek (een project). doel: Positief / negatief advies en een kostenindicatie voor fase 2.
---	---	---

De tweede fase is het Onderzoek:

Voorafgegaan door:

Aanvraag opdrachtgever; offerte REASeuro; opdrachtbevestiging opdrachtgever.

2	Onderzoek - Bodem - Historisch - Getuigen - Locatie, etc. - Advisering middels rapportage	Afbakening van het probleem (project) zowel technisch als financieel (richting bepalend). Doel: In kaart brengen van de omvang van het verdachte gebied en vaststellen van de opsporingsmethode. Kostenindicatie voor fase 3
---	---	---

De derde fase is de Werkvoorbereiding:

voorafgegaan door:

Aanvraag opdrachtgever; offerte REASeuro; opdrachtbevestiging opdrachtgever.

3	Werkvoorbereiding Plan van Aanpak: - Opsporingsplan - (voorlopig) Ruimplan - Calamiteitenplan - Bestek - Aanbesteding	De doelstelling is het vaststellen van de situatie na het project met het verloop in stappen naar die eindsituatie. Door de integratie van de verschillende expertises wordt een efficiënte en doelmatige aanpak gerealiseerd. Doel: Opstellen van het Plan van Aanpak en op basis hiervan tot de aanbesteding komen. Kostenindicatie voor fase 4
---	--	--

De vierde fase is de Uitvoeringsfase:

Voorafgegaan door:

Aanvraag opdrachtgever; offerte REASeuro; opdrachtbevestiging opdrachtgever.

4 Uitvoeringsrapport - Begeleiding en coördinatie van de uitvoering - Toezicht op een correcte en efficiënte uitvoering - Voortgangsoverleg - Periodieke rapportages	De uitvoering wordt conform het vastgestelde Plan van Aanpak uitgevoerd. Bijsturing en afstemming op de dagelijkse voortgang zal in nauw overleg met alle betrokkenen plaatsvinden. doel: Begeleiding en coördinatie van de uitvoering. Voortgangsrapportages aan de opdrachtgever.
---	---

De vijfde fase is de Oplevering:

Voorafgegaan door:

Aanvraag opdrachtgever; offerte REASeuro; opdrachtbevestiging opdrachtgever.

5 Oplevering - Evaluatieverslag - VVE-verklaring - Afsluiting	Alle resultaten worden in een evaluatierapport vastgelegd. Het Plan van Aanpak en de Uitvoering worden op basis van de gehanteerde uitgangspunten met elkaar vergeleken. De analyse van deze gegevens maakt de effectiviteit van de uitvoering voor de opdrachtgever inzichtelijk. Daarnaast wordt een document opgemaakt, met daarin de evaluatie van het totale project opgenomen, waaruit het resultaat van het NGE-bodemonderzoek blijkt (VVE-verklaring). Doel: De Uitvoering evalueren en de resultaten spiegelen aan de planning. Daarnaast het verstrekken van een VVE-verklaring.
--	--

Het eindproduct wordt door het samenstel van vijf rapportages gekenmerkt, die samen het volledig NGE-bodemonderzoek beschrijven.

Door de modulaire opbouw krijgt de opdrachtgever meer grip op de aanpak van het totale project. Bovendien wordt zo de mogelijkheid om in de preventieve sfeer het NGE-probleem te 'tackelen' geboden.

Hiermee wordt aan de behoefte van de opdrachtgever invulling gegeven en worden kosten op de uiteindelijke uitvoering van het NGE-bodemonderzoek als totaalproject bespaard. Daarnaast worden door het voorkomen van vertragingen in ontwikkelingsplannen in het kader van het bestemmingsplan en of het voorkomen van schadeclaims als gevolg van wettelijke regelgeving en contractverplichtingen kostenbesparingen gerealiseerd.

Algemene afkortingen

2 nd TAF	Second Tactical Air Force;
8 th USAAF	Eighth United States Army Air Force;
AEAF	Allied Expedition Air Force;
BLUW	Bibliotheek Landbouw Universiteit Wageningen UR, Speciale Collecties;
EOCKL	Explosieven Opruimings Commando Koninklijke Landmacht;
FLAK	Flugzeug Abwehr Kanone;
MORA	Munitie Opdracht Ruimrapport;
NA	Nationaal Archief ('s-Gravenhage);
NARA	National Archives United States of America (Washington);
NGE	Niet Gesprongen Explosief;
NIOD	Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (Amsterdam);
PRO	Public Record Office (Londen);
RAIL-INTERDICTION	Spooronderbreking d.m.v. afgeworpen vliegtuigbommen en/of raketten;
RD	Rijksdriehoek;
TOPOD	Topografische Dienst (Emmen);
WO II	Tweede Wereldoorlog.

Bouwlocatie (werkgebied)

De te bebouwen locatie is het gebied waarin zich activiteiten in de bodem afspelen, zoals grondverzet en heien etc. Deze activiteiten, die ontplooid worden binnen de toekomstige bestemming, vormen de aanleiding voor het NGE-bodemonderzoek.

FLAK

FLAK was het gevreesde Duitse luchtafweergeschut van diverse kalibers en staat voor *Flugzeug Abwehr Kanone*

MORA's / WO's

Munitie opdracht ruimrapport van de EOCL: de rapportages van meldingen van alles wat verdacht is een NGE te zijn. Indien er daadwerkelijk sprake is van een NGE, staat in de rapportage de ruiming ervan ook vermeld. In het algemeen zijn dit de meldingsrapporten van de plaatselijke politie aan het EOCL. De achterzijde van het document wordt door de EOD gebruikt voor de registratie van de uitvoering van de opdracht.

Niet Gesprongen Explosieven (NGE'n)

Onder het begrip Niet Gesprongen Explosieven wordt in het algemeen verstaan: bommen en gevechtsladingen; geleide en ballistische projectielen; munitie voor artillerie, mortieren en klein-kaliberwapens; alle mijnen, torpedo's en dieptebommen; vernielingsladingen; al dan niet pyrotechnische vuurwerken; bundelrekken, moederbommen en dispensers; inrichtingen in werking gesteld door patronen en stuwstoffen; elektrische ontstekingsinrichtingen.

Onderzoeksgebied

Het gebied waar het historische onderzoek zich op heeft gericht.

Market Garden (Operation)

Deze operatie, beter bekend als de 'Slag om Arnhem' werd bedacht door Maarschalk Montgomery. Montgomery en zijn staf wilden de oorlog in Europa al voor kerst 1944 beeindigen met het veroveren van Berlijn. Het enige grote obstakel dat genomen moest worden was de rivier de Rijn. Montgomery bedacht een plan om deze rivier over te steken. Zijn oog viel op Arnhem alwaar de Geallieerde legers de Rijn zouden oversteken om zo op te rukken naar de Duitse hoofdstad Berlijn.

De bruggen in het nog door Duitse eenheden bezette gebieden (tussen de Nederlands-Belgische grens tot aan Arnhem) zouden bij verassing worden bezet door Geallieerde parachutisten (Corridor). Deze moesten de bruggen bezet houden (Market) zodat het landleger vanuit het bevrijde België deze bruggen kon gebruiken bij haar opmars (Garden) naar Arnhem om daar de Rijn over te steken.

Positief advies

Het gerede vermoeden dat NGE('n) kunnen worden aangetroffen.

Verdacht gebied

Het gebied waarvan de mogelijkheid tot het aantreffen van NGE'n door middel van feitelijk materiaal is onderbouwd.

Veiligheid

Door een projectmatige aanpak met experts wordt de veiligheid gegarandeerd.

Onder het begrip veiligheid worden in dit verband de volgende aspecten verstaan:

- Openbare Orde en Veiligheid (OOV);
- Veiligheid in relatie tot de arbeidsomstandigheden (personele veiligheid).

Openbare Orde en Veiligheid

Op grond van de Gemeentewet (artikel 219 en 220) is de B&W van de betrokken gemeente verantwoordelijk voor Openbare Orde en Veiligheid binnen een project.

Dit betekent dat de burgemeester de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid heeft voor wat betreft alle activiteiten die bij de handhaving van de veiligheid worden uitgevoerd, tenzij uitdrukkelijk anders bepaald in overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Veiligheid en arbeidsomstandigheden

Uit hoofde van de Arbo-wet is de betrokken gemeente als werkgever en/of opdrachtgever verantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid van haar werknemers of door haar gecontracteerde derden. Binnen de gemeente berust deze verantwoordelijkheid bij de gemeenteraad.

Bijlage F1 Literatuur

Bollen, H. & P. Vroemen, *Canadezen in Actie. Nederland najaar '44- voorjaar '46* (Leende 1993).

Cornelissen, C.B., *Twente Weer Vrij. Een chronologisch fotoboek over de aprildagen 1945* (Oldenzaal 1994).

Falconer, J., *Bomber Command Handbook 1939-1940* (Gloucestershire 1998).

Freeman, R.A., *The Mighty Eight. War Manual* (Londen 2001).

Huurman, C., *Het Spoorwegbedrijf in Oorlogstijd, 1939-'45* (Eindhoven 2001).

Jansen, M., *Almelo in de Tweede Wereldoorlog. Gemeentebestuur onder de bezetter* (Almelo 1996).

Kokhuis, G.I.J., *Twente 1940-1945* (Almelo 1969).

Korthals Altes, A., *Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945* (Amsterdam 1984).

Middlebrook, M. & C. Everitt, *The Bomber Command War Diaries. An Operational Reference Book 1939-1945* (Leicester 1996).

Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil..., kroniek van een luchtoorlog dln I & II* (z.j.z.p.).

Bijlage F2

Overzicht van de (archief) instellingen en de geraadpleegde bronnen

- REASeuro Bibliotheek
- REASeuro Database
- Gemeentearchief Almelo
- Landbouwwuniversiteit van Wageningen
- TOPOD te Emmen
- Archief van het Explosieven Opruimingscommando Koninklijke Landmacht (EOCKL) te Culemborg
- Internet

Bijlage F3

Overzicht geraadpleegde documenten gemeentearchief Almelo

Inv. Nr.	Datum	Gebeurtenis
1331	7 mei 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis Haven N.Z. nr. 33
1331	6 en 16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis Haven N.Z. nr. 33
1361	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis Haven N.Z. nr. 73
1376	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis Haven N.Z. nr. 39 (en rijwielpaarplaats)
1378	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 63
1441	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 29
1462	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 65
1468	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 57
1469	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 61 • Woonhuis N.Z. nr. 71
1478	14 februari 1945	Beschadigd door oorlogshandelingen: • Woonhuis N.Z. nr. 31
1479	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 75
1575	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 69
1594	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 43
1655	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 47
1733	6 en 16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 35 en 35 a
1767	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Woonhuis N.Z. nr. 37
1775	16 oktober 1942	Beschadigd door bominslag: • Firma Vogel & Co. N.Z. nr. 53
1784	9 en 14 februari 1945	Beschadigd door oorlogshandelingen: • Haven N.Z. nr. 53 (2 houtloodsen, houtzagerij en een kantoor).

Documenten: Schade Enquête Commissie, Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid (Afdeling onteigening en herbouwcredieten), Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting Overijssel, Almelo Gemeentewerken en Bouw- en Woningtoezicht, Grootboek voor den Wederopbouw (het Bureau Administratie Oorlogsschade).

Bijlage F4

Overzicht MORA's EOCL gemeente Almelo (1971-heden)

OVERZICHT VAN DE MELDINGEN DIE BIJ HET EOCL BEKEND ZIJN VAN DE GEMEENTE ALMELO

WO_NR	DATUM	BYZONDERHEDEN	CATEGORIE	PLAATS	GEMEENTE	LIGPLAATS
19980447	17-mrt-98		C	Almelo	Almelo	Groeneveldseweg 1
19972627	13-dec-97		C	Almelo	Almelo	de Werve 12
19962180	15-okt-96		VZA	Almelo	Almelo	Bouwlokatie Hedeman
19961491	17-jul-96		D	Almelo	Almelo	Buro
19960984	09-mei-96		D	Vriezenveen	Almelo	Pomsite
19951501	11-jul-95		D	Almelo	Almelo	Buro
19942212	18-okt-94		A	Almelo	Almelo	Drakenstein 79
19940427	14-mrt-94		D	Almelo	Almelo	Buro
19931096	12-mei-93		C	Almelo	Almelo	Horstlaan 70
19930069	15-jan-93		D	Almelo	Almelo	Buro
19922597	23-nov-92		C	Almelo	Almelo	UCN
19921149	18-mei-92		A	Almelo	Almelo	Ortensiastraat 75
19920471	04-mrt-92		D	Almelo	Almelo	Buro
19920445	02-mrt-92	VERVALLEN	C	Almelo	Almelo	Reuvenkamplaan
19912592	07-nov-91		D	Almelo	Almelo	Buro
19910894	17-apr-91		C	Almelo	Almelo	Schoolstraat 71
19910545	22-mrt-91		B	Almelo	Almelo	Sportlaan
19903078	08-nov-90		D	Almelo	Almelo	Buro
19901297	14-mei-90		C	Almelo	Almelo	Heracl;esterrein
19901175	02-mei-90		C	Almelo	Almelo	
19893919	14-dec-89		VZA	Almelo	Almelo	Aastraat 22
19893898	12-dec-89		C	Almelo	Almelo	Deken Reigerslaan 3
19893400	18-okt-89		C	Almelo	Almelo	Aastraat 22
19891256	01-mei-89		D	Almelo	Almelo	Buro
19883618	17-dec-88		B	Almelo	Almelo	Bedrijvenparksingel 239-213
19880398	22-feb-88		D	Almelo	Almelo	Buro
19861954	16-jun-86		A	Almelo	Almelo	Station de Riet KM paal 2.6
19861361	09-mei-86		D	Almelo	Almelo	Buro
19850743	01-apr-85		D	Almelo	Almelo	Buro
19833756	17-nov-83		C	Almelo	Almelo	Rietstraat 44
19833150	04-okt-83		C	Almelo	Almelo	Vondelstraat
19832926	16-sep-83		D	Almelo	Almelo	Buro

WO_NR	DATUM	BYZONDERHEDEN	CATEGORIE	PLAATS	GEMEENTE	LIGPLAATS
19831277	04-mei-83		C	Almelo	Almelo	Kamperfoeliestraat
19821418	27-apr-82		C	Almelo	Almelo	Buro
19820654	17-mrt-82		C	Almelo	Almelo	Blauwhuisweg 33
19820587	12-mrt-82		D	Almelo	Almelo	Buro
19812642	30-aug-81		IED	Almelo	Almelo	Afrastering UCN
19803383	21-okt-80		B	Almelo	Almelo	Zie mut
19801580	13-mei-80		IED	Almelo	Almelo	Buro
19801213	19-apr-80		D	Almelo	Almelo	Buro
19800765	21-mrt-80		D	Almelo	Almelo	Buro
19800231	04-feb-80		A	Almelo	Almelo	Hautermansdwarsgang
19783133	07-nov-78		C	Almelo	Almelo	Westerdokstraat 14
19782744	03-okt-78		C	Enschede	Almelo	Buro
19781491	24-mei-78		D	Almelo	Almelo	Buro
19773916	09-dec-77		C	Almelo	Almelo	Buro
19772529	29-jul-77		C	Almelo	Almelo	Dollegoorweg
19772484	27-jul-77		D	Almelo	Almelo	Buro
19771979	14-jun-77		C	Almelo	Almelo	Buro
19771864	06-jun-77		B	Almelo	Almelo	Heraclesterrein
19770725	22-mrt-77		C	Almelo	Almelo	Reigstraat
19762874	03-sep-76		C	Almelo	Almelo	
19761208	01-mei-76		C	Almelo	Almelo	Buro
19742800	29-okt-74		ZA	Almelo	Almelo	VZA19742450
19742450	13-sep-74	19742800	VZA	Almelo	Almelo	Sportpark Venelanden
19740650	15-mrt-74		C	Almelo	Almelo	Wierdensestraat 23
19710373	26-feb-71		D	Almelo	Almelo	Wierdensestraat 32, Buro
20010796				Almelo		
20002279				Almelo		
20001727				Almelo		
19981746				Almelo		
19980447				Almelo		
19962180				Almelo		
20021283				Almelo		
20021856				Almelo		
20030987				Almelo		
20031339				Almelo		

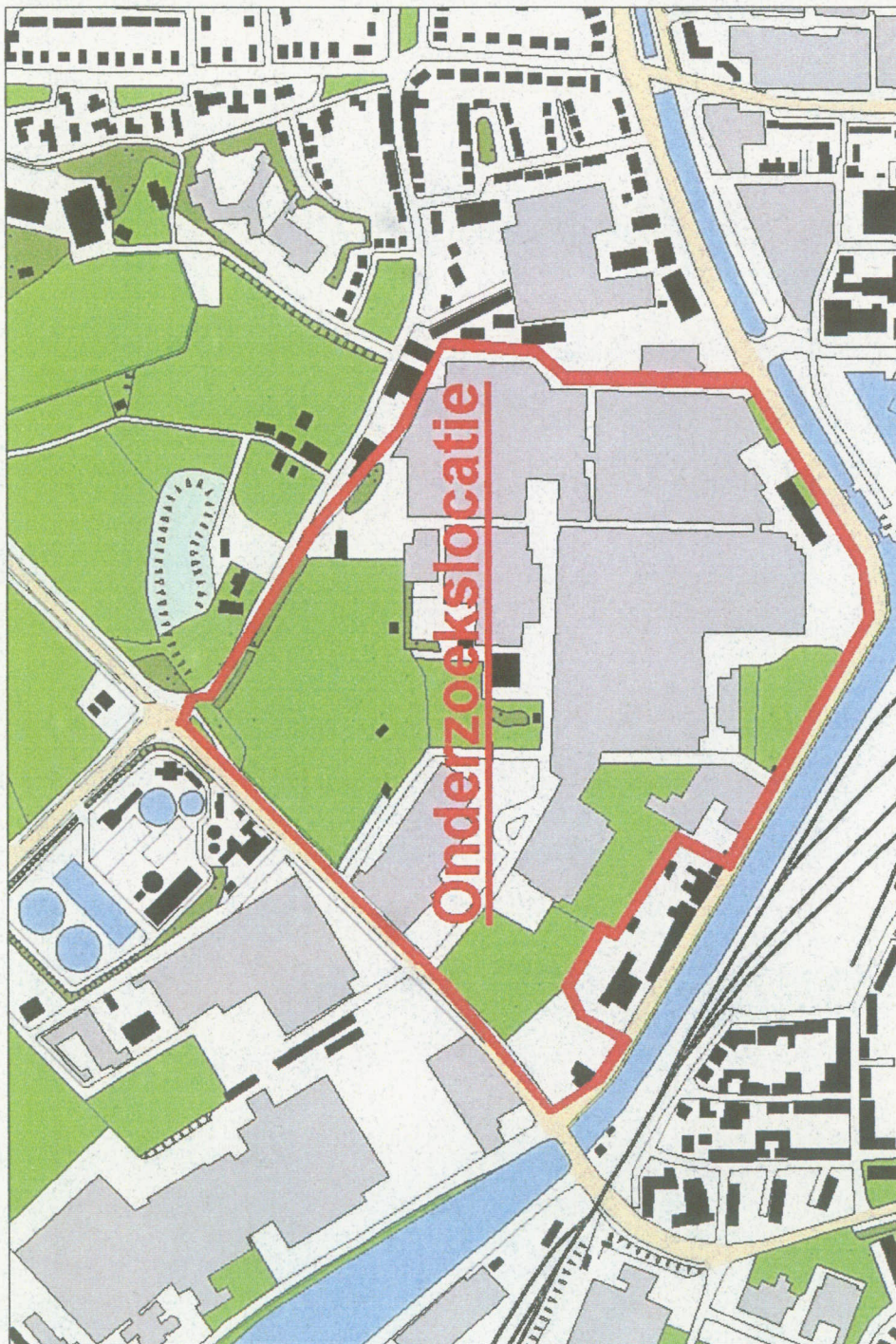
Bijlage F5

Overzicht Luchtfoto's TOPOD/Landbouwwuniversiteit Wageningen

Fotonr.	Datum	Kwaliteit	Bijzonderheden
4033	12 september 1944	"A"	Onderzoeksgebied dekkend
3042	29 november 1944	"A"	Onderzoeksgebied dekkend
3047	1 januari 1945	"B"	Onderzoeksgebied dekkend
3048	1 januari 1945	"B"	Onderzoeksgebied dekkend

Bijlage M1

Onderzoekslocatie

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Bijlage M2

Stafkaart (losbladig)

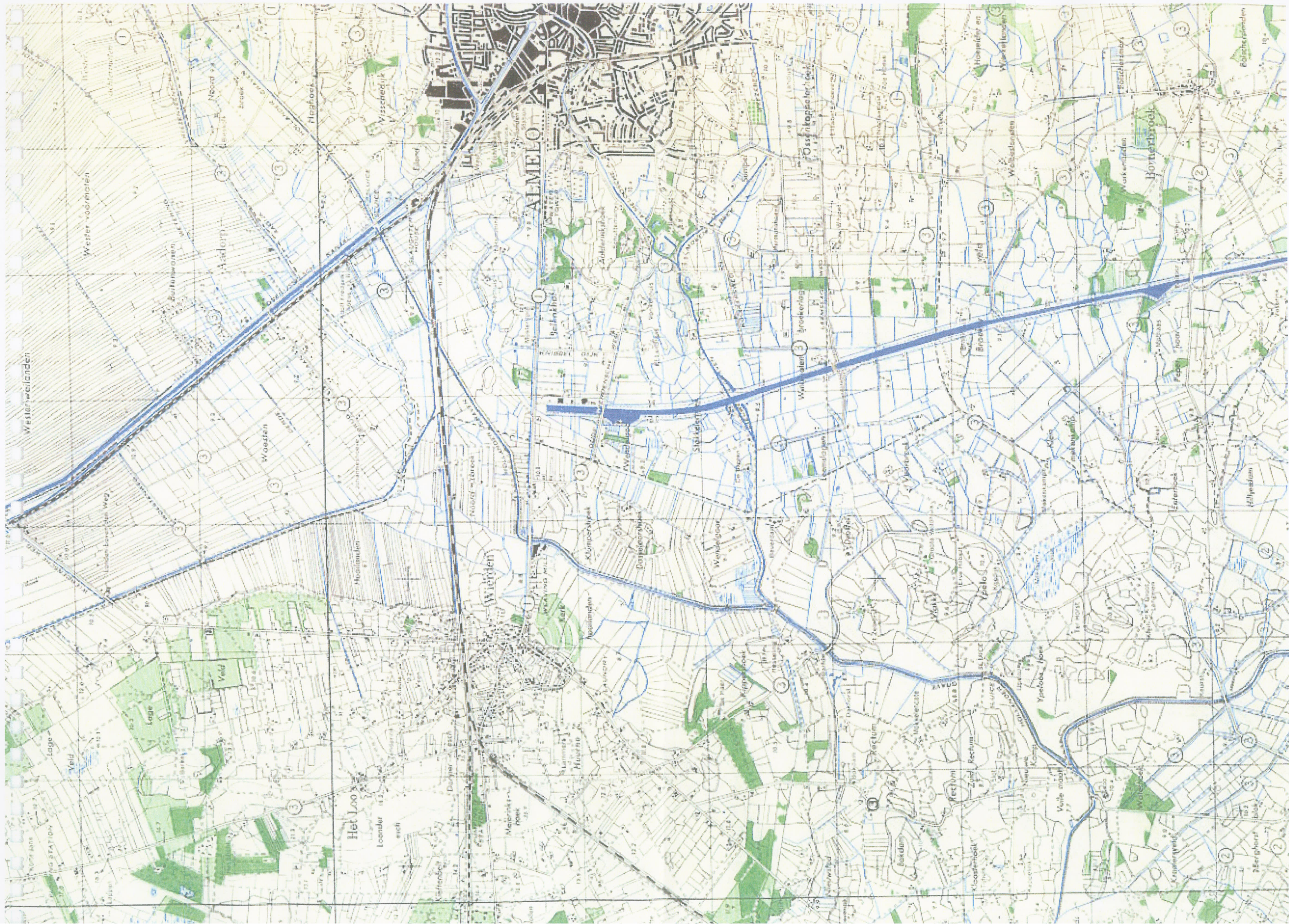
Schaal 1:25.000

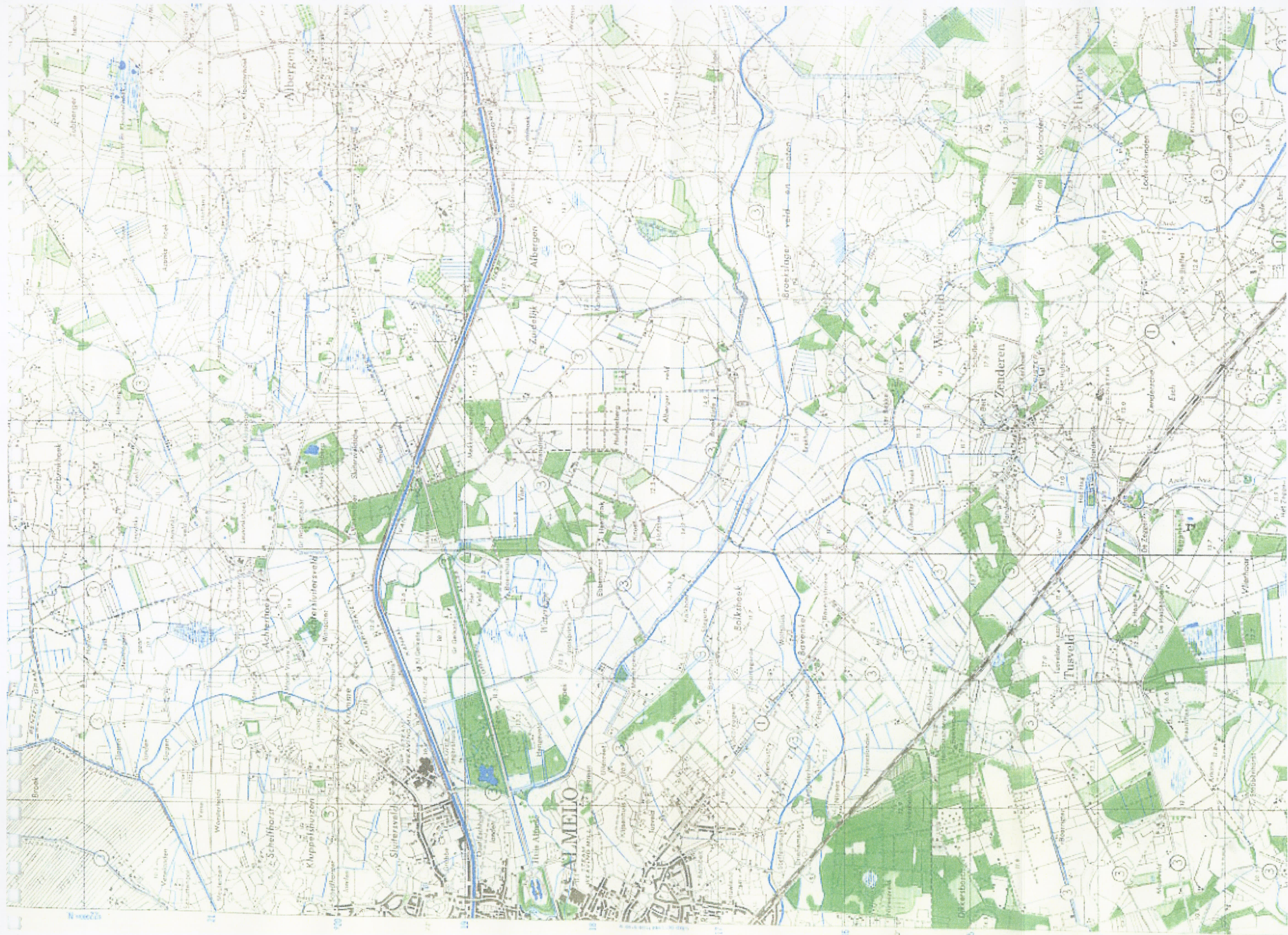

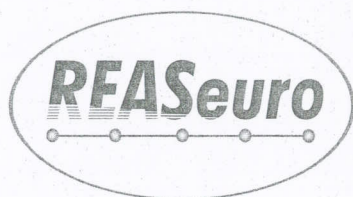
Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Bijlage M3

Mijnenveldkaart EOCL (losbladig)

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

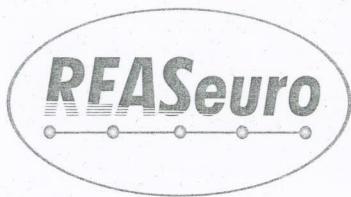
Bijlage M4

Luchtfoto nr. 3047 d.d. 1 januari 1945 (losbladig)

3047

140/13X3:1JAN45:F20/KZ

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.

Bijlage M5

Luchtfoto nr. 3042 d.d. 3042 d.d. 29 november 1944 met analyse (losbladig)

2042

